ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĒZEKNES TIESU NAMS

Lietas arhīva Nr. A42-01055-22/44
ECLI:LV:ADRJRTN:2022:0422.A420283121.10.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rēzeknē 2022. gada 22. aprīlī

Administratīvā rajona tiesanbsp;nbsp;nbsp;
šādā sastāvā: tiesnese Solvita Pujāte,

piedaloties pieteicējam /pers. A/, atbildētājas – Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes – Ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvim /pers. B/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta sakarā ar /pers. A/ pieteikumu par Daugavgrīvas cietuma un Olaines cietuma faktiskās rīcības, nenodrošinot pieteicējam kvalitatīvu, daudzveidīgu, pilnvērtīgu un pietiekamu uzturu un veselībai drošu dzeramo ūdeni laika periodā no 2020. gada 3. jūnija līdz 2021. gada 10. jūlijam, atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma 125 000 *euro* atlīdzināšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /pers. A/ vērsās Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk – pārvalde vai atbildētājs) ar 2021. gada 10. jūlija iesniegumu, kurā cita starp sūdzējās par Daugavgrīvas cietuma un Olaines cietuma rīcību, nenodrošinot pieteicējam kvalitatīvu, daudzveidīgu, pilnvērtīgu un pietiekamu uzturu un veselībai drošu dzeramo ūdeni laika periodā no 2020. gada 3. jūnija līdz 2021. gada 10. jūlijam. Iesniegumā pieteicējs lūdza atlīdzināt nemantisko kaitējumu 100 000 euro, kas nodarīts ar apstrīdēto cietumu rīcību.

[2] Pārvalde ar 2021. gada 9. augusta lēmumu Nr. N-1-2021-12138 (turpmāk – lēmums) apstrīdēto cietumu rīcību atzina par tiesisku un atteica atlīdzināt nemantisko kaitējumu. Lēmumā cita starp norādīja turpmāk minēto.

[2.1] Saskaņā ar Daugavgrīvas cietuma administrācijas sniegto informāciju pieteicējs ieslodzījumā atrodas no 2015. gada 3. jūlija. Badošanos pieteicējs uzsāka 2015. gada 26. jūnijā, pirms ievietošanas ieslodzījuma vietā, atrodoties īslaicīgās aizturēšanas vietā. 2015. gada 6. jūlijā, izvērtējot pieteicēja veselības stāvokli pirmreizējās apskates laikā, tika pieņemts lēmums pārvietot pieteicēju uz Latvijas Cietumu slimnīcu, kur pieteicējs ārstējas no 2015. gada 6. jūlija līdz 2015. gada 24. jūlijam ar diagnozi "adaptācijas traucējumi". Sūdzības par kuņģa problēmām pieteicējs neizteica, uz Latvijas Cietumu slimnīcu tika pārvietots sakarā ar uzvedības traucējumiem, atteikšanos no piedāvātā ēdiena un dzēriena.

Pieteicējs 2015. gada septembrī vērsās pie Medicīnas daļas darbiniekiem ar sūdzībām par nepatīkamu sajūtu kuņģī pēc ēšanas, uzstādīta diagnoze "gastropātija", kad ir vēlama saudzējoša diēta. Tamdēļ pieteicējam tika piedāvāta dienas uztura norma Nr. 4.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumu Nr. 1022 "Noteikumi par ieslodzīto personu uztura un sadzīves vajadzību materiālā nodrošinājuma normām" (turpmāk – noteikumi Nr. 1022) 2.4. apakšpunkta nosacījumiem dienas uztura norma Nr. 4 (ieslodzītajiem, kuri uzturā nelieto gaļas un zivju produktus) nav saistīta ar ārstnieciskiem norādījumiem un pieteicējam tika piedāvāta kā piemērotāks uzturs.

Kopš 2015. gada pieteicējs nav vērsies pie ārstniecības personām ar sūdzībām par vēdersāpēm, kā arī nav atteicies no dienas uztura normas Nr. 4, ņemot vērā, ka pieteicējam nav kontrindikāciju dienas uztura normai Nr. 1.

Pieteicējs sev vien zināmu iemeslu dēļ, būdams neapmierināts ar gaļas un zivs trūkumu savā ēdienkartē, nav atteicies no dienas uztura normas Nr. 4.

[2.2] Lai nodrošinātu Satversmes tiesas 2010. gada 9. marta sprieduma lietā Nr. 2009-69-03 izpildi, tika izstrādāti grozījumi noteikumu Nr. 1022 1. pielikumā. Cita starp tika dubultota sausā piena deva, kāpostu deva tika palielināta par 175 g., burkānu norma par 100 g.

Ar pārvaldes 2016. gada 30. novembra rīkojumu Nr. 296 „Par ieslodzīto ēdināšanas organizēšanu Ieslodzījuma vietu pārvaldes ieslodzījuma vietās", lai nodrošinātu vienotu ieslodzīto ēdināšanas organizēšanu, ir apstiprināti Metodiskie norādījumi ieslodzīto ēdināšanas organizēšanai ieslodzījuma vietās. Atbilstoši Metodisko norādījumu 13. un 14. punktam ieslodzītie uzturu saņem gatava ēdiena veidā trīs reizes dienā, gatavā ēdiena pagatavošanai izmanto gatavās ēdienkartes, kas ir izstrādātas ziemas (no 1. oktobra līdz 31. maijam) un vasaras (no 1. jūnija līdz 30. septembrim) sezonai.

Izvērtējot ēdienkartes, nevar konstatēt, ka tās būtu vienveidīgas. Proti, brokastīs ir paredzētas dažādas biezputras – auzu, kukurūzas, kviešu, prosas, miežu, trīsgraudu, manna. Pusdienās ir paredzētas dažādas zupas – rasoļņiks, pupiņu, biešu, griķu, rīsu, zirņu, dārzeņu. Otrais ēdiens arī nedēļas ietvaros neatkārtojas, ir gan zirņu biezputra, gan vārīti griķi, gan grūbu vai rīsu putra, kartupeļu biezputra, vārīti makaroni, dārzeņu ragū. Pusdienās ir paredzēti salāti gan no svaigiem, gan marinētiem dārzeņiem. Vakariņās ir paredzēti vārīti rīsi, griķi makaroni ar dārzeņiem vai kartupeļi, omlete un pupiņas ar dārzeņiem.

Līdz ar to pieteicēja iebildumus par ēdiena vienveidīgumu pārvalde noraida kā nepamatotus.

Tajā pašā laikā ieslodzītajai personai ir jārēķinās, ka ieslodzījums paredz noteiktus ierobežojumus personas izvēles brīvībai. No valsts puses tāda ēdiena individuāla nodrošināšana, kas atbilstu visām ieslodzītā vēlmēm, nebūtu racionāla un samērīga, un prasītu nesamērīgus resursus, līdz ar to nav

pieļaujams katram ieslodzītajam pašam individuāli noteikt sev vēlamo no visiem citiem ieslodzītajiem atsevišķu un atšķirīgu ēdienkarti par valsts budžeta līdzekļiem. Tas nav lietderīgi ne no veselības nodrošināšanas viedokļa, ne no ētikas un šī pasākuma nodrošināšanas iespējamības aspekta (vienīgais izņēmums varētu būt, ja ieslodzītais neēd ieslodzījuma vietas ēdienu, bet tikai to, ko nopērk cietuma veikalā pats par saviem līdzekļiem, tomēr arī šeit ieslodzītais nebūs pilnīgi brīvs savā izvēlē, jo izvēlēties varēs tikai no tiem produktiem, kas pieejami cietuma veikalā *(Noteikumu projekta "Grozījumi Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumos Nr.1022 "Noteikumi par ieslodzīto personu uztura un sadzīves vajadzību materiālā nodrošinājuma normām." anotācija, http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40284486).*

[2.3] Pieteicējs 2021. gada 22. jūnijā vērsās pie cietuma administrācijas ar lūgumu iesaistīt viņu darbā par samaksu. Atbildes vēstulē Nr. N-5-2021-06197 cietuma administrācija informēja pieteicēju par vakantajām darba vietām cietuma virtuves un ēdnīcas iecirknī virtuves darbinieka (ēdiena izdalītāja) amatā. Tāpat cietuma administrācija informēja pieteicēju, ka saskaņā ar Ministru kabineta 2012. gada 17. janvāra noteikumu Nr. 63 "Kārtība, kādā ar brīvības atņemšanu notiesātos nodarbina par samaksu" 2. punktu notiesātais, kas vēlas tikt nodarbināts brīvības atņemšanas iestādes teritorijā, iesniedz brīvības atņemšanas iestādes priekšniekam rakstisku iesniegumu, kurā norāda vēlamo nodarbināšanas veidu un ziņas par savu izglītību, darba pieredzi un prasmēm.

Līdz 2021. gada 26. jūlijam šāds iesniegums cietuma administrācijā netika saņemts. No minētā izriet, ka pieteicējs sev vien zināmu iemeslu dēļ nevēlas tikt nodarbināts.

[2.4] Dzeramais ūdens ir virszemes un pazemes ūdens, kurš neapstrādātā veidā vai pēc speciālas sagatavošanas paredzēts patēriņam cilvēku uzturā, uztura pagatavošanai, izmantošanai mājsaimniecībā, tirdzniecībai, kā arī izmantošanai pārtikās ražošanā. Dzeramā ūdens kontroli nosaka Ministru kabineta 2017. gada 14. novembra noteikumi Nr. 671 "Dzeramā ūdens obligātas nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kartība".

Lielākajā valsts daļā dzeramā ūdens piegāde notiek no pazemes avotiem, rīdziniekiem dzeramais ūdens tiek piegādāts arī no virszemes avotiem – no Daugavas. Starp ūdeni no krāna un ūdeni no pudeles nav nekādas atšķirības, jo ūdens piegādātajiem abos gadījumos ir saistošas vienas un tās pašas ūdens kvalitātes un nekaitīguma prasības, kas noteiktas ar minētajiem noteikumiem.

Pieteicējs pie cietuma administrācijas ar sūdzībām vai jautājumiem par dzeramā ūdens kvalitāti nav vērsies. Tāpat no iesnieguma satura var secināt, ka pieteicējs nav vērsies pie SIA "Daugavpils ūdens", kas nodrošina Daugavgrīvas cietuma ūdens apgādi, kā arī nodrošina ūdens kvalitāti un veic ūdens monitoringu.

No minētā izriet, ka pieteicēja atteikums lietot dzeramo ūdeni balstīts uz pieņēmumiem un nav dokumentāri apstiprināts.

[2.5] Pieteicēja ambulatorā pacienta medicīniskajā kartē nav informācijas, ka atrodoties Latvijas Cietumu slimnīcā (Olaines cietumā) no 2021. gada 23. aprīļa līdz 25. maijam būtu vērsies pie ārstniecības personām ar sūdzībām par veselības traucējumiem, kas radušās nekvalitatīvas pārtikas un ūdens dēļ.

No minētā izriet, ka pieteicējs, atsakoties no ēdiena un no ūdens lietošanas, pats tīši kaitē savai veselībai, pārkāpjot Pacientu tiesību likuma 15. panta pirmajā daļā noteikto pienākumu rūpēties par savu veselību un Ministru kabineta 2006. gada 30. maija noteikumu Nr. 423 "Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi" 45.11. apakšpunktu, kurā ir noteikts aizliegums notiesātajiem tīši kaitēt savai vai citu notiesāto veselībai.

[2.6] Tā kā nav konstatēta Daugavgrīvas cietuma administrācijas prettiesiska rīcība, nav arī konstatēts zaudējums.

[3] Pieteicējs lēmumam nepiekrita un iesniedza pieteikumu tiesā par Daugavgrīvas cietuma un Olaines cietuma faktiskās rīcības, nenodrošinot pieteicējam kvalitatīvu, daudzveidīgu, pilnvērtīgu un pietiekamu uzturu un veselībai drošu dzeramo ūdeni laika periodā no 2020. gada 3. jūnija līdz 2021. gada 10. jūlijam, atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma 125 000 *euro* atlīdzināšanu.

Pieteikumā norādīja, ka ieslodzījuma vietā nesaņem pilnvērtīgu barību, pagatavotā ēdiena kvalitāte ir zema, ēdienkarte sešu gadu laikā nav mainījusies. Uzreiz pēc aresta sliktās pārtikas dēļ pieteicējam sākās problēmas ar kuņģi, ārsts ieteica pāriet uz dienas uztura normu Nr. 4. Lai nesāpētu kuņģis, pieteicējs bija spiests atteikties no ierastā uztura un pāriet uz veģetāro uzturu. Pieteicējs sešus gadus nesaņem nepieciešamās barības vielas un vitamīnus, jo pieteicējam ir liegta pieeja augļiem, ogām, riekstiem, arī dārzeņi tiek doti ļoti mazā daudzumā. Ieslodzījumā pieteicējam ir liegta iespēja strādāt un nopelnīt, secīgi, liegta pieeja ieslodzījuma vietas veikalam. Līdz arestam pieteicēja svars bija 80 kg (augums 1,83 m), tagad pieteicēja svars ir 60 kg. Minētais ir pierādījums tam, ka ieslodzījuma vietā netiek nodrošināts pilnvērtīgs uzturs. Pieteicējs netiek nodrošināts ar kvalitatīvu dzeramo ūdeni. Proti, pieteicējs nevar lietot ūdeni no krāna, jo no tā sāp vēders. 2015. gadā ārsts ieteica lietot vārītu ūdeni, bet pieteicējam nav naudas līdzekļu ne tējkannas iegādei, ne patērētās elektroenerģijas apmaksai. Tā kā pieteicējs melno tēju nedzer, tad šķidrumu saņem tikai zupas veidā, kas veselības uzturēšanai nav pietiekami. Nekvalitatīvais uzturs un kvalitatīva dzeramā ūdens trūkums pasliktina pieteicēja veselības stāvokli.

[4] Tiesai iesniegtajā rakstveida paskaidrojumā pārvalde pieteikumu neatzina un lūdza to noraidīt, atsaucoties uz lēmumā norādīto argumentāciju.

[5] Tiesas sēdē pieteicējs pieteikumu uzturēja uz tajā norādīto argumentu pamata. Atbildot uz tiesas jautājumiem, paskaidroja, ka no 2015. gada nav sūdzējies [Daugavgrīvas] cietuma Medicīnas daļā par veselības stāvokļa pasliktināšanos, tostarp sāpēm kuņģī, vienreiz ir sūdzējies Olaines cietuma slimnīcā 2021. gadā, bet viņa iesniegumu neizskatīja. 2015. gadā sāka sāpēt kuņģis tieši no dienas uztura normas Nr. 1, pēc tam, kad dienas uztura norma Nr. 1 tika nomainīta uz dienas uztura normu Nr. 4, kuņģis nesāp. Uz jautājumu, kā izpaužas uztura nekvalitāte un nepilnvērtīgums, paskaidroja, ka neēd kartupeļus, no tiem paliek slikti, neēd arī makaronus, rīsus, jo tie ir sliktas kvalitātes (līdz galam neizvārīti, salipuši, kunkuļos), ēd tikai putras brokastīs, pusdienas un vakariņas praktiski neēd. Pēc aizturēšanas (2015. gadā) uzreiz pieteica badastreiku. Atzina, ka sākotnēji svaru zaudēja savas vainas dēļ, bet uzskata, ja uzturs cietumā būtu kvalitatīvs, viņam svars bija jāuzņem atpakaļ. Uzskata, ka ieslodzījumā esot zaudētie 5 kg svara ir saistīti ar nekvalitatīvu un nepilnvērtīgu uzturu un veselībai droša dzeramā ūdens trūkumu. No 2015. gada nelieto krāna ūdeni, jo ārsts ieteica lietot tikai vārītu ūdeni, bet pieteicējam nav tējkannas, kur ūdeni uzvārīt, tēju nedzer, šķidrumu uzņem tikai ar zupu un dzērienu no piena pulvera.

Atbildētājas pārstāvis pieteikumu neatzina un lūdza to noraidīt, atsaucoties uz lēmumā norādīto pamatojumu.

Motīvu daļa

[6] Tiesa, uzklausījusi lietas dalībnieku paskaidrojumus, pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi lietā esošos pierādījumus to kopsakarā, atzīst, ka pieteikums ir noraidāms.

[7] Saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 95. pantu valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Nevienu nedrīkst pakļaut nežēlīgam vai cilvēka cieņu pazemojošam sodam. 1950. gada 4. novembra Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 3. pantā noteikts, ka nevienu cilvēku nedrīkst pakļaut spīdzināšanai vai cietsirdīgi vai pazemojoši ar viņu apieties vai sodīt. Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka pienākums nodrošināt ieslodzītā veselību un labklājību ietver arī pienākumu nodrošināt ieslodzītajam pienācīgu uzturu (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2006. gada 4. maija*

sprieduma lietā „Kadiķis pret Latviju" 55. punkts, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2006. gada 15. jūnija sprieduma lietā „Moisejevs pret Latviju" 78. punkts). Ieslodzīto tiesības saņemt pilnvērtīgu uzturu aplūkojamas arī Satversmes 111. pantā nostiprināto tiesību uz veselību tvērumā. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Satversmes 111. pants ietver ieslodzīto tiesības saņemt pilnvērtīgu uzturu, proti, ka valstij ir pienākums nodrošināt ieslodzītos ar iespējami pilnvērtīgu uzturu, lai viņi varētu ne tikai uzturēt dzīvības funkcijas, bet arī saglabāt veselību. Nodrošinot ieslodzītos ar uzturu, jāņem vērā, ka viņi atrodas pilnā valsts apgādībā, kā arī valsts iestāžu pakļautībā. Ne visiem ieslodzītajiem tiek nodrošināts darbs, tāpat viņiem ir liegta iespēja saņemt pārtikas pienesumus. Līdz ar to lielākā daļa ieslodzīto ir atkarīgi no uztura, ko tiem nodrošina valsts. Tādēļ valstij ir pienākums nodrošināt ieslodzītos ar pietiekamu uzturu - tādā daudzumā un kvalitātē, kas nevarētu nodarīt kaitējumu veselībai arī ilgstošā laika posmā (*Satversmes tiesas 2002. gada 22. oktobra sprieduma lietā Nr. 2002-04-03 secinājumu daļas 1. punkts, Satversmes tiesas 2004. gada 23. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2003-15-0106 10. punkts, Satversmes 2010. gada 9. marta sprieduma lietā Nr. 2009-69-03 8. punkts*).

Tādējādi no Satversmes 111. pantā noteiktā pienākuma aizsargāt cilvēku veselību izriet valsts pozitīvs pienākums nodrošināt ieslodzītos ar pietiekamu uzturu, lai saglabātu veselību, tostarp arī ilgstošā laika posmā.

[8] Latvijas Sodu izpildes kodeksa 77. panta trešajā daļā noteikts, ka notiesātie saņem uzturu, kas nodrošina normālu dzīvības funkciju norisi. Notiesāto dienas uztura normas, pamatojoties uz Latvijas Sodu izpildes kodeksa 77. panta septīto daļu, ir noteiktas noteikumos Nr. 1022.

Eiropas Cietumu noteikumu 22.1. punktā noteikts, ka ieslodzītajiem nodrošina barojošu uzturu, kas atbilst viņu vecumam, veselībai, fiziskajam stāvoklim, reliģiskajai pārliecībai, paražām un darba specifikai. Savukārt Eiropas Cietumu noteikumu 22.4. punktā noteikts, ka ieslodzītajiem nodrošina trīs ēdienreizes dienā, starp kurām ir pietiekami ilgs starplaiks. Lai gan Eiropas cietumu noteikumiem nav juridiski saistoša rakstura, Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tie ietver vadlīnijas, kas raksturo attieksmi pret notiesātajiem Eiropas kultūrtelpā (*Satversmes tiesas Satversmes tiesas 2019. gada 24. oktobra sprieduma lietā Nr. 2018-23-03 „Par Ministru kabineta 2006. gada 30. maija noteikumu Nr. 423 „Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi" 40. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 112. pantam" 18.2. punkts*). Ņemot vērā minēto, tostarp Eiropas Cietumu noteikumos ietvertās rekomendējošās prasības, secināms, ka ieslodzītajiem ir nodrošināms normālai organisma dzīvības funkciju norisei nepieciešamais uzturs, nodrošināmo dienas uzturdevas normu sadalot trīs ēdienreizēs, starp kurām ir pietiekami ilgs starplaiks.

Atbilstoši noteikumos Nr. 1022 noteiktajam ieslodzītajiem ir iespējams noteikt piecas dažādas uztura normas, tostarp dienas uztura pamatnormu Nr. 1 un dienas uztura normu Nr. 4 – ieslodzītajiem, kuri uzturā nelieto gaļas un zivju produktus. Noteikumu Nr. 1022 1. pielikumā paredzēts, ka dienas uztura normā ietilpst kartupeļi, burkāni, kāposti, bietes, sīpoli un citi dārzeņi, kā arī žāvēti augļi. Noteikumu 2.pielikumā noteikti savstarpēji aizstājamie pārtikas produkti un to normas, cita starp paredzot, ka visu veidu putraimi aizstājami ar svaigiem dārzeņiem vai svaigiem kartupeļiem, svaigi kartupeļi un svaigi dārzeņi aizstājami ar zaļajiem lociņiem, svaigiem ķiplokiem, žāvētiem dārzeņiem, svaigiem augļiem, svaigi augļi aizstājami ar svaigām ogām, arbūziem, žāvētiem augļiem un citiem produktiem, žāvēti augļi aizstājami, piemēram, ar svaigiem augļiem. Tātad tiesību normas noteic vispārīgu dienas uztura normu (tajā ietilpstošos produktus) un dienas uztura normu iespējamās variācijas (normā ietilpstošo produktu aizstājējproduktus).

[9] Pieteicējs norāda, ka nesaņem pilnvērtīgu uzturu, jo netiek izsniegti svaigi augļi, ogas, rieksti, ka 2015. gadā, lai nesāpētu kuņģis, bija spiests atteikties no ierastās pārtikas – gaļas un zivju produktiem – un pāriet uz veģetāru uzturu (dienas uztura norma Nr. 4), kā rezultātā ilgstoši nesaņem nepieciešamās barības vielas un vitamīnus.

Vispirms norādāms, ka nevienā no uztura normām vispārīgi nav paredzēta svaigu augļu izsniegšana (svaigi augļi paredzēti tikai kā aizstājējprodukti, piemēram, svaigiem kartupeļiem un svaigiem dārzeņiem, žāvētiem augļiem, svaigām ogām, arbūziem u.c. produktiem). Jāņem vērā, ka uztura normas, kādas tās tika noteiktas ar 2010. gada 25. maija grozījumiem noteikumos Nr. 1022, tika izstrādātas, ievērojot Satversmes tiesas 2010. gada 9. marta spriedumā lietā Nr. 2009-69-03 norādīto, ka nepieciešams nodrošināt ieslodzīto personu dienas uztura pamatnormas pietiekamību veselības saglabāšanai arī ilgā laika posmā. Izstrādātais uztura normu projekts tika saskaņots ar Veselības ministriju (sk. *Ministru kabineta noteikumu projekta „Grozījumi Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumos Nr. 1022 „Noteikumi par ieslodzīto personu uztura un sadzīves vajadzību materiālā nodrošinājuma normām"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumu (anotāciju)*). Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka uztura normas neatbilst Veselības ministrijas apstiprinātajām ieteicamās enerģijas un uzturvielu devām Latvijas iedzīvotājiem, proti, ka uzturs nav pilnvērtīgs.

Lietā nav strīda, ka pieteicējs Daugavgrīvas cietumā izcieš sodu no 2015. gada 3. jūlija, ka pieteicējs strīdus laika periodā tika ēdināts saskaņā ar dienas uztura normu Nr. 4. Atbilstoši pārvaldes sniegtajai informācijai pieteicējam kontrindikāciju dienas uztura pamatnormas Nr. 1 saņemšanai nav, informāciju, kas atspēkotu pārvaldes norādīto, pieteicējs nav sniedzis. Līdz ar to tiesas vērtējumā tā ir pieteicēja izvēle, lietot uzturu, kas nesatur gaļas un zivju produktus. Tāpat nav strīda par to, ka pieteicējs no 2015. gada septembra, kad viņam tika noteikta diagnoze "gastropātija", nav vērsies Daugavgrīvas cietuma Medicīnas daļā ar sūdzībām par veselības traucējumiem (sāpēm kuņģī, vēdera sāpēm), kas būtu radušies saistībā ar cietumā nodrošināto uzturu. Savukārt no lietā iesniegtās Latvijas Cietumu slimnīcas izsniegtās epikrīzes secināms, ka arī atrodoties Olaines cietumā laika periodā no 2021. gada 23. aprīļa līdz 25. maijam pieteicējs par veselības traucējumiem, kas būtu radušies saistībā ar cietumā nodrošināto uzturu nav sūdzējies. Līdz ar to tiesa pieteicēja tiesas sēdē norādīto, ka ar šādu sūdzību bija vērsies Olaines cietumā, vērtē kritiski.

Pieteicējs iebilst pret ieslodzījuma vietā nodrošinātā uztura kvalitatīvi. Vienlaikus pieteicējs nenorāda, ka būtu vērsies pie cietuma administrācijas ar sūdzībām par uztura kvalitāti. Tas, ka būtu pastāvējuši kādi šķēršļi, kas liedza par minētajiem apstākļiem, ja tādi pastāvēja, sūdzēties, pieteicējs nenorāda.

Tā kā pieteicējs strīdus periodā nav sūdzējies par veselības problēmām, nav arī iebildis par ēdiena kvalitāti, kaut arī pieteicējam šādas iespējas bija, taču pieteicējs tās nav izmantojis, liecina, ka veselības stāvoklis un ēdiena kvalitāte nav tāda, lai rosinātu pieteicēju aktīvai rīcībai, kas savukārt pieteicēja iebildumus saistībā ar uzturu tiesai liek vērtēt kritiski.

Tiesas sēdē pieteicējs paskaidroja, ka ēd tikai putras brokastīs, ka pusdienas un vakariņas praktiski neēd, jo viņam negaršo kartupeļi, rīsi, makaroni. Tiesas vērtējumā apstāklis, ka pieteicējam kādi konkrēti produkti negaršo, nenozīmē, ka piedāvātais ēdiens nav kvalitatīvs vai pilnvērtīgs. Pieteicējs arī norāda, ka, atrodoties ieslodzījumā ir zaudējis svaru (atbilstoši Daugavgrīvas cietuma sniegtajai informācijai pieteicējs sešu gadu laikā ir zaudējis 5 kg svara), ko saista ar uztura nepietiekamību. Vispārīgi tiesa piekrīt, ka svara zudums var būt saistīts ar nepietiekamu uzturu, taču izskatāmajā gadījumā tiesas vērtējumā svara zudums pieteicējam ir saistīts ar pieteicēja paša rīcību, regulāri atsakoties no pusdienām un vakariņām. Arī apstāklis, ka pieteicējam nav finanšu līdzekļu pārtikas iegādei cietuma veikalā, zināmā mērā ir atkarīgs no paša pieteicēja. Proti, pieteicējam ir sniegta informācija par vakantajām darba vietām cietumā, taču iesniegumu, ka pieteicējs vēlas strādāt konkrētā darba vietā, cietuma administrācija no pieteicēja nav saņēmusi, ko pieteicējs arī nenoliedza.

Pieteicējs nav sniedzis informāciju un pierādījumus, kas liecinātu par pieteicēja veselības bojājumiem, tostarp ar gremošanas sistēmu saistītiem veselības traucējumiem, kas pieteicējam būtu bijuši strīdus periodā, kā arī pieteicējs nav sniedzis informāciju un pierādījumus, ka pieteicēja veselības stāvoklis pēc strīdus perioda būtu pasliktinājies.

[10] Pieteicējs norāda, ka viņam uzturā jālieto tikai vārīts dzeramais ūdens, jo no nevārīta krāna ūdens lietošanas viņam sāp vēders. To, ka

dzeramais ūdens cietumā ir nodrošināts, pieteicējs nenoliedza.

Tā kā dzeramā ūdens piegāde kamerā bija nodrošināta, tiesa nekonstatē šķēršļus pieteicējam ik dienas uzņemt nepieciešamo ūdens daudzumu. Lietā nav gūts apstiprinājums, ka Daugavgrīvas cietuma ūdensvadā esošais ūdens bez termiskas apstrādes nebūtu lietojams pārtikā. Tā kā visā Daugavpils pilsētā ūdens apgādi centralizēti nodrošina SIA "Daugavpils ūdens", kura to piegādā arī Daugavgrīvas cietumam, tiesai nav pamata secināt, ka Daugavgrīvas cietumam piegādātais dzeramais ūdens atšķiras no tā, ko patērē pārējie pilsētas iedzīvotāji, un ka tas nebūtu lietojams uzturā nevārītā veidā. Pieteicējs nav sniedzis informāciju un pierādījumus, ka medicīnas darbinieki pieteicējam veselības stāvokļa dēļ būtu noteikuši uzturā lietot tikai vārītu ūdeni, ka pieteicējs būtu sūdzējies Medicīnas daļā par veselības problēmām saistībā ar veselībai droša dzeramā ūdens trūkumu, vai arī, ka būtu vērsies pie cietuma administrācijas ar lūgumu nodrošināt viņu ar termiski apstrādātu (vārītu) dzeramo ūdeni. Turklāt no pieteicēja paskaidrojumiem izriet, ka veselības problēmas saistītas ar dzeramo ūdeni bija Rīgas Centrālcietumā 2015. gadā, ka šādas problēmas būtu bijušas arī strīdus periodā, pieteicējs šādu informāciju nesniedz. Tāpat pieteicējs nav sniedzis informāciju, ka būtu lūdzis cietuma administrāciju nodrošināt viņu ar ūdens sildīšanas ierīci, lai uzturā varētu lietot vārītu dzeramo ūdeni.

Tiesa kritiski vērtē pieteicēja norādīto, ka šķidrumu pieteicējs uzņem tikai ar zupu un piena pulvera dzērienu, jo ūdens cilvēkam ir vitāli nepieciešams organisma dzīvības funkciju uzturēšanai. Organisms ilgstoši nevar būt ūdens trūkumā (speciālisti ieteic dienā lietot vismaz 2-3 litrus ūdens), līdz ar to, ja pieteicējs šķidrumu uzņemtu tikai ar zupu un piena pulvera dzērienu, pieteicējam būtu radušās nopietnas veselības problēmas, taču, kā tiesa konstatēja iepriekš, pieteicējs nav sūdzējies par veselības problēmām saistītām ar dzeramā ūdens trūkumu vai dzeramā ūdens no krāna lietošanu. Tas, ka būtu pastāvējuši kādi šķēršļi, kas liedza par minētajiem apstākļiem, ja tādi pastāvēja, sūdzēties, pieteicējs nenorāda. Tā kā pieteicējs strīdus periodā nav sūdzējies par veselības problēmām saistībā ar veselībai droša dzeramā ūdens trūkumu, kā arī nav iebildis par veselībai droša dzeramā ūdens trūkumu, kaut arī pieteicējam šādas iespējas bija, taču pieteicējs tās nav izmantojis, liecina, ka situācija ar dzeramo ūdeni nav tāda, lai rosinātu pieteicēju aktīvai rīcībai, kas savukārt pieteicēja iebildumus saistībā ar veselībai droša dzeramā ūdens trūkumu tiesai liek vērtēt kritiski.

[11] Apkopojot visu spriedumā konstatēto un secināto, tiesa nekonstatē, ka pieteicējam strīdus periodā nebūtu nodrošināts kvalitatīvs un pilnvērtīgs uzturs un veselībai drošs dzeramais ūdens. Tādējādi nav arī pamata konstatēt, ka Daugavgrīvas cietuma un Olaines cietuma administrācija būtu pieļāvusi prettiesisku faktisko rīcību, ierobežojot pieteicēja Satversmes 111.pantā paredzētās tiesības uz veselības aizsardzību.

[12] Pieteicējs lūdz atlīdzināt nemantisko kaitējumu 125 000 *euro*.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 92. pantam ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4. panta pirmo daļu iestāde zaudējumu var nodarīt ar darbību, izdodot prettiesisku administratīvo aktu vai veicot prettiesisku faktisko rīcību, vai arī ar bezdarbību, ja iestādei bija pienākums rīkoties, bet tā prettiesiski nav rīkojusies.

Tā kā tiesības uz atlīdzinājumu personai ir tikai tādos gadījumos, kad konstatēts administratīvā akta vai faktiskās rīcības prettiesiskums, bet tiesa tādu nekonstatēja, prasījums daļā par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu nav pamatots un ir noraidāms.

[13] Pieteicējs ar tiesneša lēmumu pilnīgi atbrīvots no valsts nodevas samaksas par pieteikuma iesniegšanu tiesā. Tā kā pieteikums tiek noraidīts, saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126. panta ceturto daļu pieteicējam nosakāms pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu 30 *euro* apmērā triju mēnešu laikā pēc sprieduma spēkā stāšanās.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126. panta ceturto daļu, 246.-251., 289. pantu, 290. panta pirmo daļu, 291. panta pirmo daļu tiesa

nosprieda:

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par Daugavgrīvas cietuma un Olaines cietuma faktiskās rīcības, nenodrošinot pieteicējam kvalitatīvu, daudzveidīgu, pilnvērtīgu un pietiekamu uzturu un veselībai drošu dzeramo ūdeni laika periodā no 2020. gada 3. jūnija līdz 2021. gada 10. jūlijam, atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma 125 000 *euro* atlīdzināšanu.

Noteikt /pers. A/, personas kods /personas kods/, pienākumu atmaksāt valstij valsts nodevu 30 *euro* apmērā triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā un iesniegt tiesai valsts nodevas apmaksu apliecinošu dokumentu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajai apgabaltiesai viena mēneša laikā no sprieduma pasludināšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu namā.

Tiesnese Solvita Pujāte